

De internationale context van een rookvrije generatie tegen 2040

BeRS Verpleegkundige
Conferentie

04/12/2024

Verklaring van belangenvermenging: er is niets te melden

1) Het bestaan van enige significante financiële activiteit of andere relatie die de spreker heeft: a) met de commerciële productfabrikant(en) en/of commerciële dienstverlener(s) waarnaar wordt verwezen in de presentatie; en b) met enige commerciële sponsor van de activiteit. Dit geldt voor relaties die bestaan op het moment van de presentatie of gedurende de 12 maanden voorafgaand aan dat congres;	Geen
2) Het feit dat de spreker op enig moment in de afgelopen 10 jaar fulltime of parttime werknemer of betaald adviseur van de tabaksindustrie is geweest of enig ander voordeel of betaling in natura van de tabaksindustrie heeft ontvangen;	Geen
3) Het gebruik van niet-geregistreerde stoffen of producten vermeld in de indiening die niet goedgekeurd zijn in België en/of de status van stoffen of producten die voor dergelijk gebruik worden onderzocht.	Geen

Tabak: een wereldwijd probleem

Verwoestend effect op de volksgezondheid

Bijna 9 miljoen doden
toe te schrijven aan tabak in 2019

De grootste oorzaak van vroegtijdige sterfte
in Europa

Verslavend effect van
nicotine in tabak

Schadelijke effecten op de gezondheid

« Key report » 1964:

Adviescommissie roken en gezondheid van de Amerikaanse Surgeon General
Conclusies over de invloed van roken op longkanker en chronische bronchitis

Sindsdien is er een gestage stroom van bewijs over de schadelijke effecten.

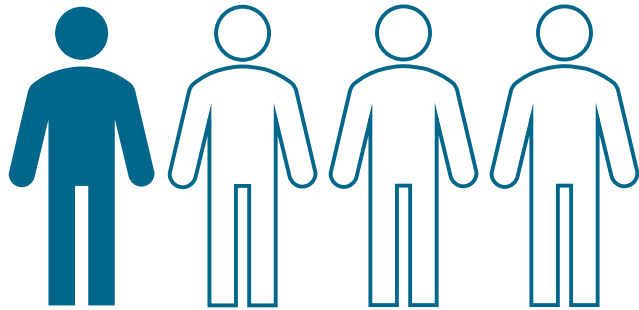
De meest fatale gevolgen zijn:

Ischaemische hartziekte, chronische obstructieve longziekte, beroerte en kanker van de luchtpijp, bronchiën en longen.

Prevalentie van roken in Europa

In de algemene bevolking: 24%

(Eurobarometer - 2023)

Verandering sinds 2020: \searrow 1%

\searrow in sommige landen

Tsjechië -7%, Griekenland -6%, Slovenië -3%.

MAAR in andere landen \nearrow

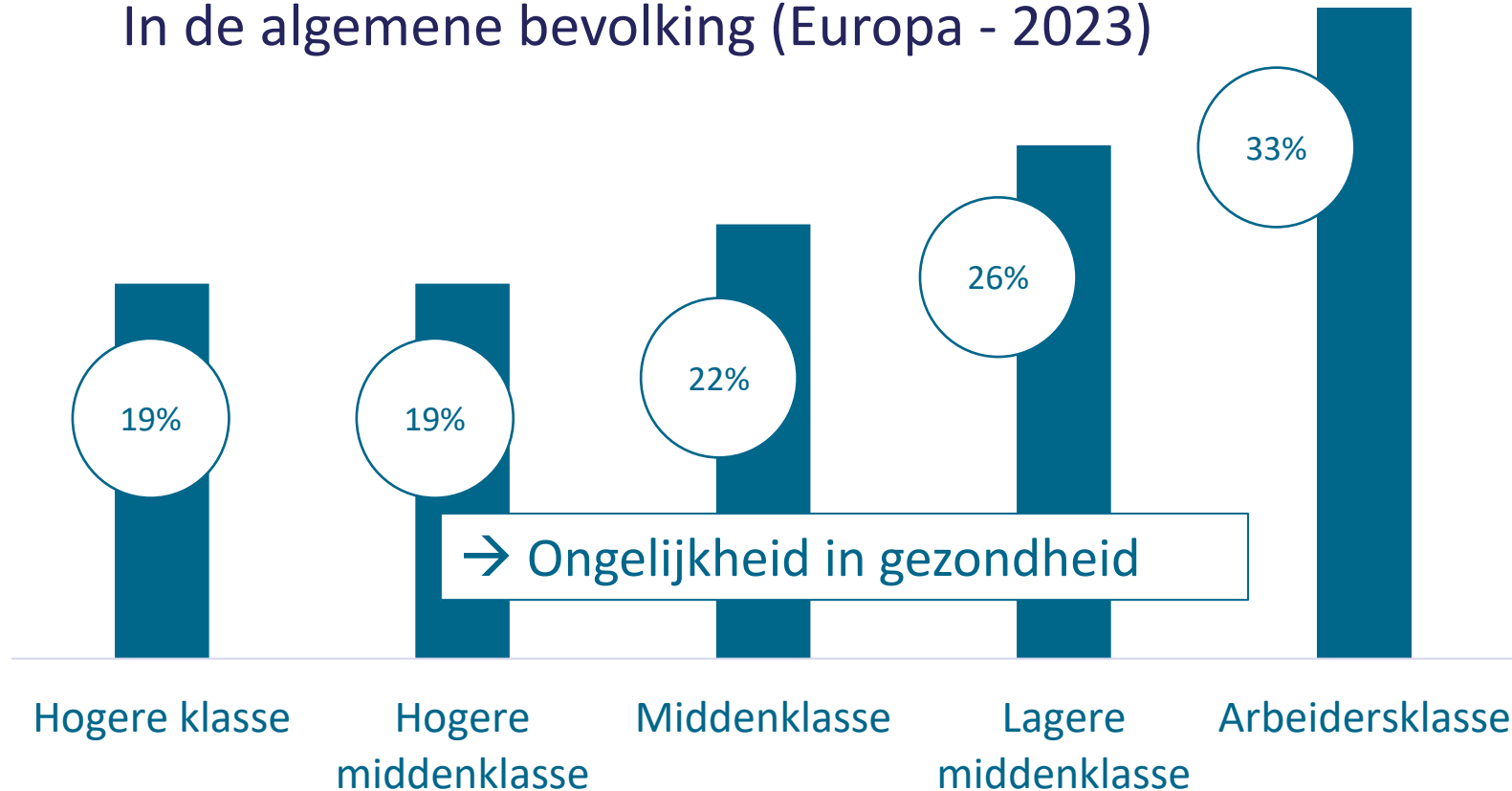
Estland +7%, Oostenrijk +7%, Roemenië +4%.

Roken versterkt sociale ongelijkheid in gezondheid

Roken varieert enorm afhankelijk van de sociaaleconomische status (SES)

In de algemene bevolking (Europa - 2023)

Vergelijkbare sociale gradiënt bij jongeren:

Lage SES

↗ Blootstelling

↗ Initiatie

↗ Continu gebruik

Ongelijkheid in sterfte (alle oorzaken samen):

Roken draagt tussen 19% en 32% bij, afhankelijk van de gebruikte sociaaleconomische indicator

Belang van preventie op jonge leeftijd

4 van de 5 volwassen rokers
begonnen tussen **14 en 25** jaar

1 volwassene op 5 die rookt
begon op 15-jarige leeftijd

**Cruciale kans:
Voorkomen dat jongeren beginnen met roken**

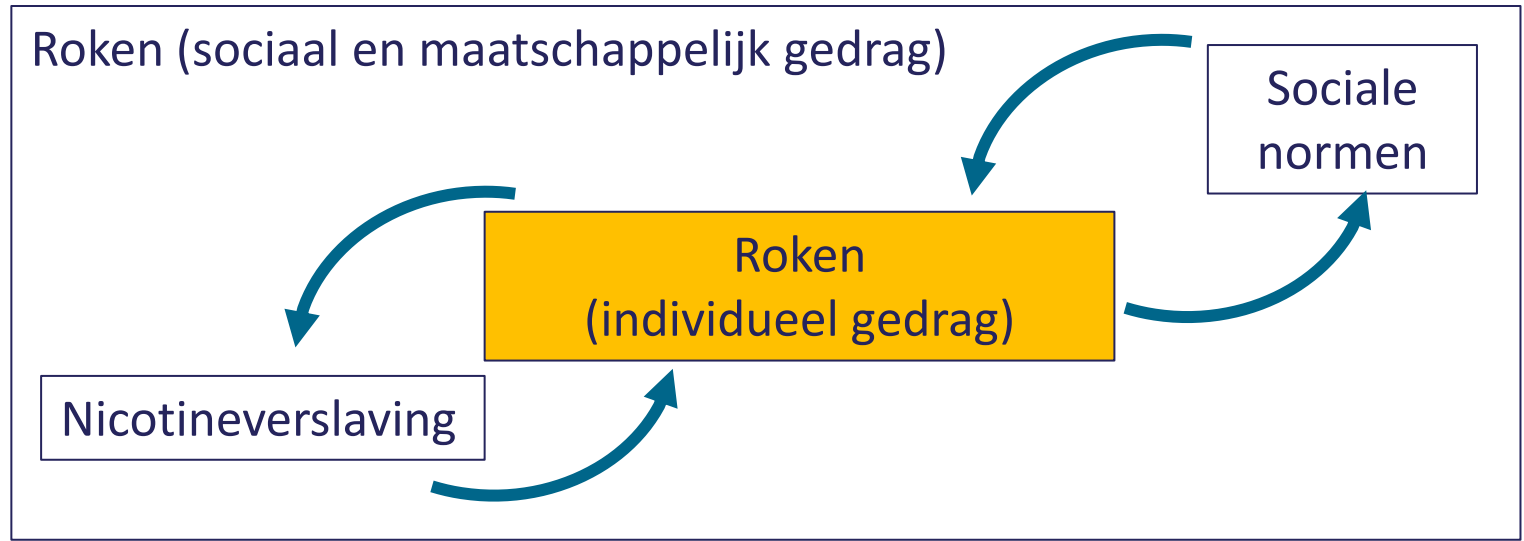
Roken: zoveel meer dan « individueel gedrag »

Mondiale context: beleid gestuurd door economie, niet door gezondheid

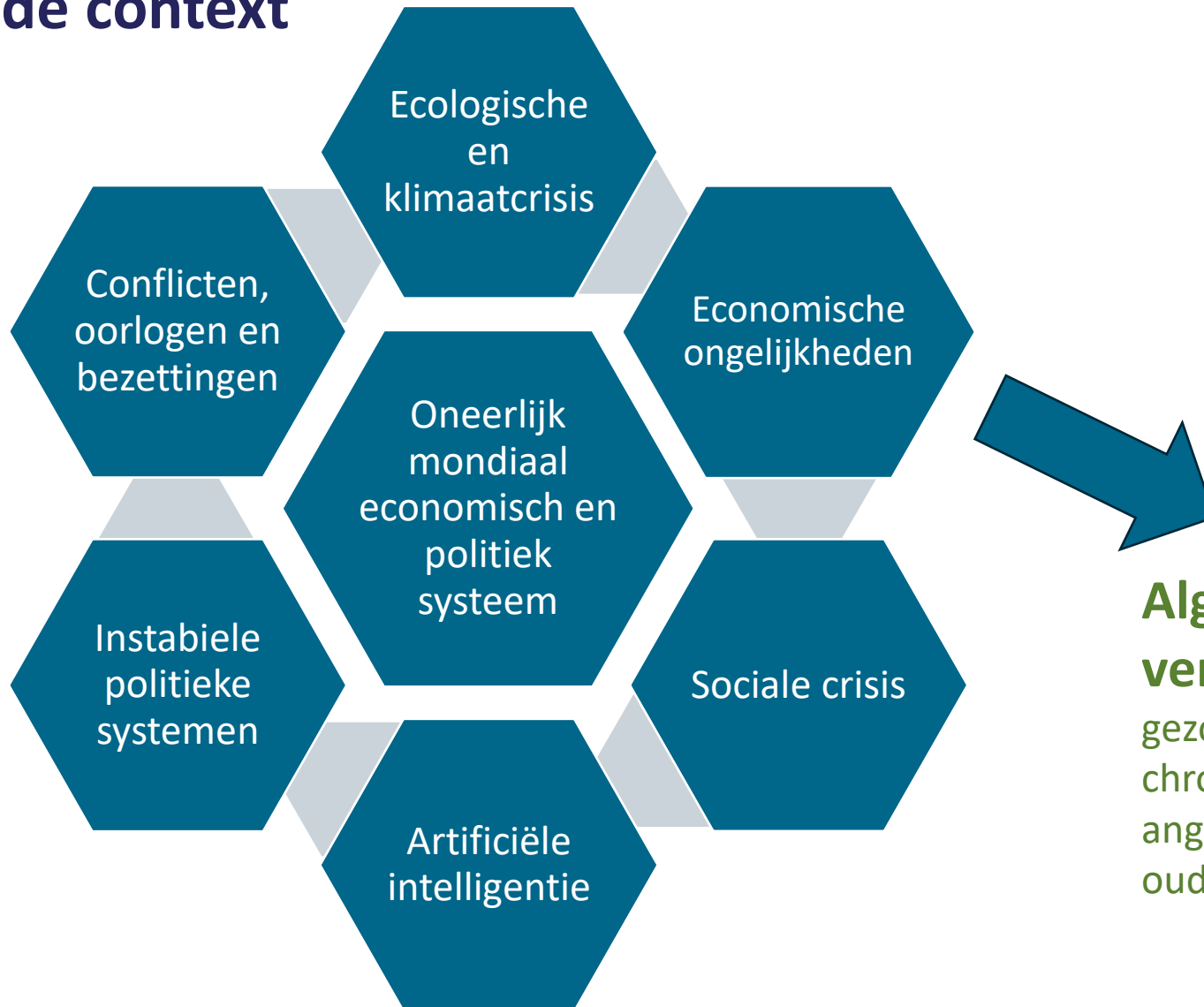
Sociale, culturele en institutionele context

Roken (sociaal en maatschappelijk gedrag)

Wereldwijde context

**Algehele gezondheid,
verre van optimaal**
gezondheidsongelijkheid
chronische ziekten
angststoornissen en depressies
oude en nieuwe infectieziekten

Wereldwijde context

1970: neoliberalisme

Winsten zijn geprivatiseerd ↔ Risico's/verliezen/kosten zijn gesocialiseerd

Aanwezigheid van grote commerciële spelers in de politieke besluitvorming

Commerciële gezondheidsdeterminanten

Definitie:

De systemen, praktijken en paden waarmee commerciële actoren gezondheid en kansen(on)gelijkheid beïnvloeden.

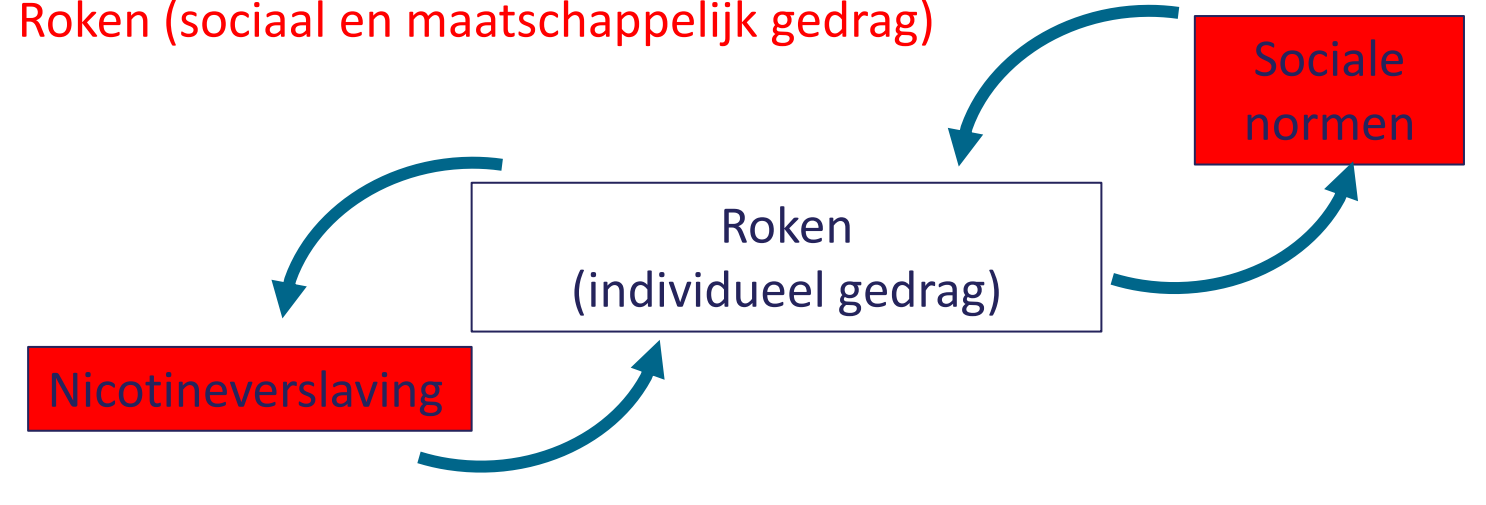
Roken: zoveel meer dan “individueel gedrag”

Mondiale context: beleid gestuurd door economie, niet door gezondheid

Sociale, culturele en institutionele context

Roken (sociaal en maatschappelijk gedrag)

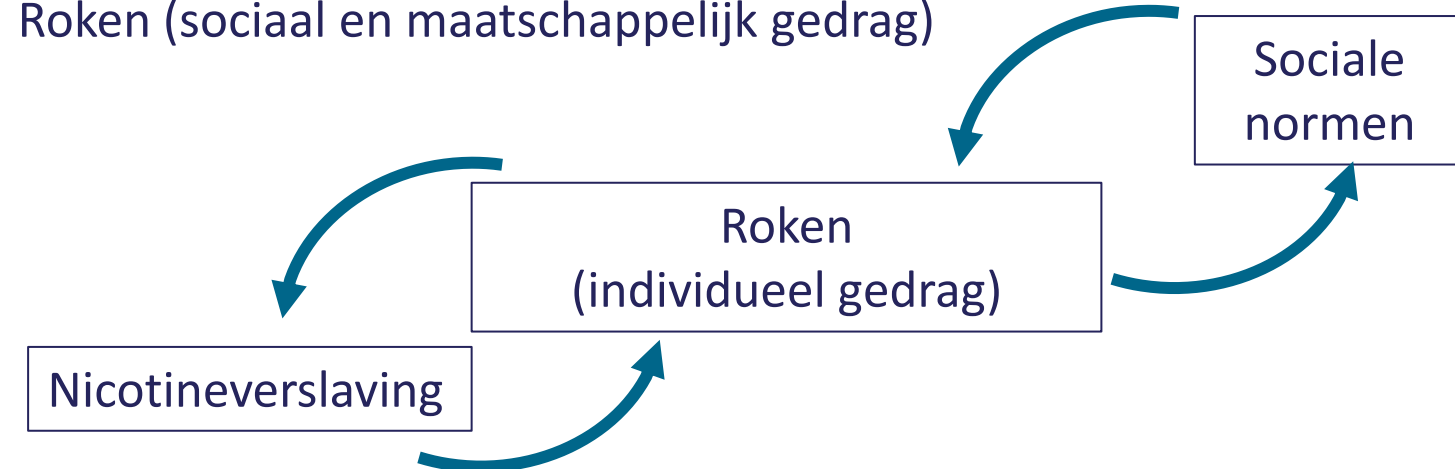
Roken: zoveel meer dan “individueel gedrag”

Mondiale context: beleid gestuurd door economie, niet door gezondheid

Sociale, culturele en institutionele context

Roken (sociaal en maatschappelijk gedrag)

Beleid ter bestrijding van tabaksgebruik

Beleid ter bestrijding van tabaksgebruik

Grote mijlpaal: gezamenlijke internationale actie (2003, FCTC)

Kaderovereenkomst van de WHO voor de bestrijding van tabaksgebruik

Sindsdien ondertekend door 182 partijen, die samen 90% van de wereldbevolking vertegenwoordigen.

FCTC

WHO FRAMEWORK CONVENTION
ON TOBACCO CONTROL

Beleid ter bestrijding van tabaksgebruik

M

Monitor

Toezicht op
tabaksgebruik
en
preventiebeleid

P

Protect

Mensen
beschermen
tegen
tabaksrook

O

Offer

Hulp bieden aan
mensen die
willen stoppen
met roken

W

Warn

Waarschuwing
tegen de
gevaaren van
roken

E

Enforce

Handhaving van
het verbod op
tabaksreclame, -
promotie en -
sponsoring

R

Raise

Belastingen op
tabak verhogen

Beleid ter bestrijding van tabaksgebruik

- Roken denormaliseren
- Beginnen met roken voorkomen
- De prevalentie van roken verminderen

Effectiviteit van beleid om roken te beperken

Meest effectieve maatregelen?

Wat betreft de algemene bevolking:

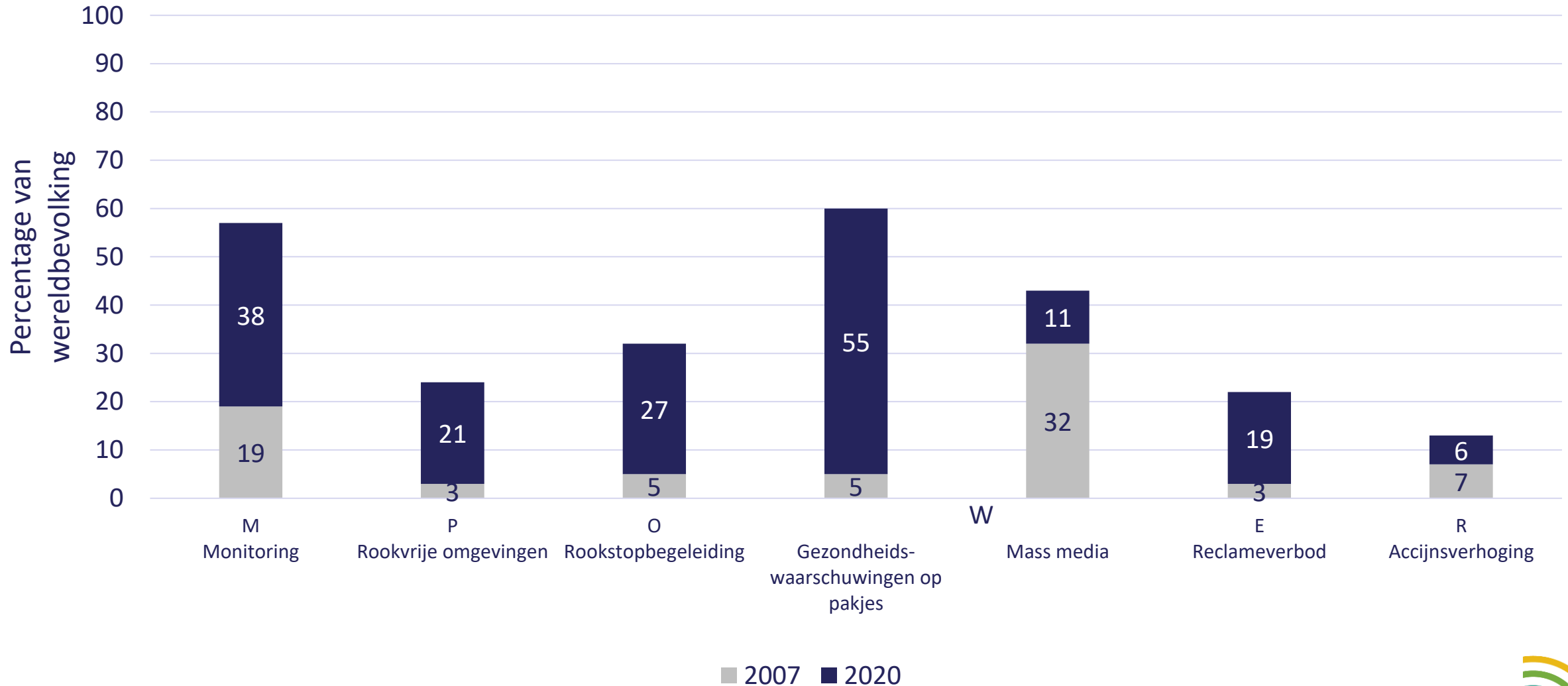
- Combinatie van alle maatregelen (\neq niveaus, \neq doelgroepen, \neq doelstellingen)
- Meest effectief: Prijsverhogingen
+ hulp bij stoppen met roken

Wat betreft jongeren:

- Prijsverhogingen
- Preventiecampagnes (= bevoegdheid van de deelstaten)

Kloof tussen ratificatie en daadwerkelijke implementatie

In Europa: de Tobacco Control Scale

Table 4. 37 European countries ranked by their total TCS score in 2021

RANKING 2021 (2019)		COUNTRY	Price (30)	Smoke free places bans (22)	Budget (10)	Ad bans (13)	Health warning (10)	Treat- ment (10)	Illicit trade (3)	Art 5.3 (2)	Total (100)
1 (3)	▲	Ireland	27	22	1	13	9	8	1	1	82
1 (1)	–	UK	27	22	-	12	9	9	2	1	82
3 (2)	▼	France	21	18	3	11	9	6	2	1	71
4 (14)	▲	Netherlands	15	21	3	10	9	6	2	1	67
5 (8)	▲	Hungary	16	21	0	11	9	6	2	-	65
6 (5)	▼	Norway	20	17	1	13	8	3	1	0	63
7 (6)	▼	Finland	17	18	2	13	5	6	1	0	62
8 (4)	▼	Iceland	15	17	8	13	4	4	0	0	61
8 (12)	▲	Romania	18	21	0	8	5	8	1	0	61
10 (10)	–	Belgium	14	16	1	10	9	7	2	0	59
11 (10)	▼	Spain	12	21	1	9	5	8	2	0	58
11 (17)	▲	Turkey	15	16	0	8	10	7	2	0	58
13 (29)	▲	Denmark	13	11	-	13	9	8	1	1	56

Naar een rookvrije generatie in 2040

Doelstelling:

- een consumptie van max. 5% in de algemene bevolking
- en (bijna) 0% bij de jongeren

Daarom:

- Noodzaak om de uitvoering van aanbevolen maatregelen te garanderen
- Extra maatregelen nodig
- Behoefte aan betere ondersteuning voor mensen die momenteel roken

Nieuw beleid voor tabaksbeperking in België (voor 2025)

- Verbod op de verkoop van puffs (elektronische wegwerpsigaretten)
- De zichtbaarheid van tabaksproducten bij verkooppunten beperken
- Uitbreiding van het rookverbod in openbare ruimten die toegankelijk zijn voor het publiek
 - Speeltuinen
 - Sportvelden
 - Pretparken, dierentuinen, enz.
- Rookvrije perimeters bij in- en uitgangen van bepaalde gebouwen
 - Scholen
 - Ziekenhuizen
 - Crèches
 - Openbare bibliotheken, enz.

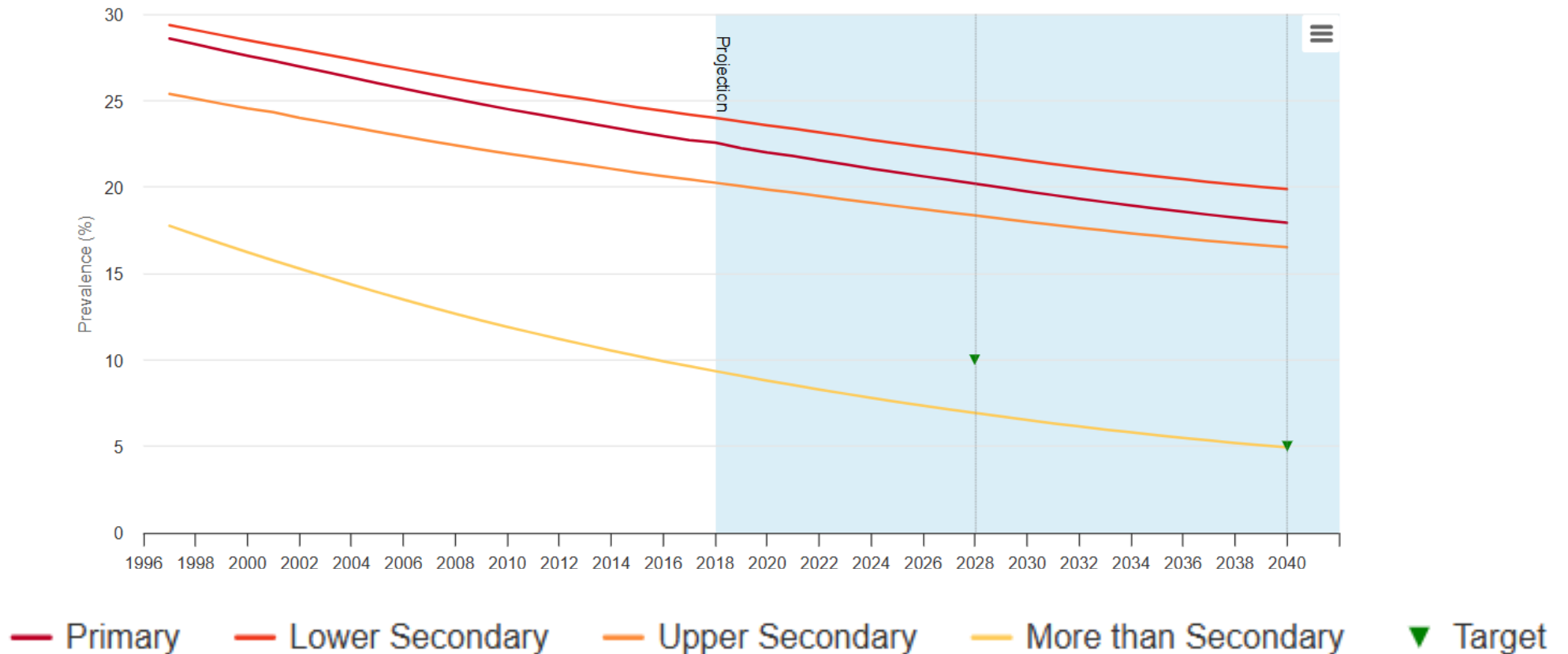
**INTERFEDERALE STRATEGIE
2022-2028 VOOR EEN
ROOKVRIJE GENERATIE**

Naar een rookvrije generatie in 2040

Trends in prevalence (%) of daily smoking by educational attainment, Belgium, 1997-2040

Source: Data modelled from the [Belgian Health Interview Survey](#) [2]

/!\ De meest kwetsbare burgers niet achterlaten

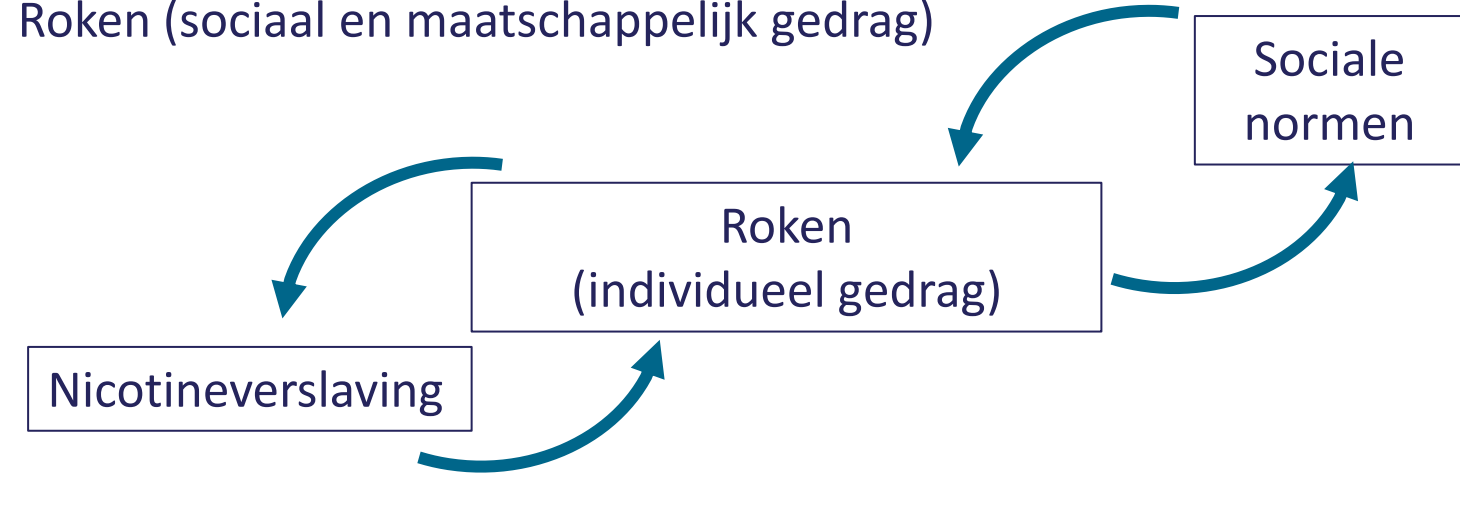
Roken: niet alleen individueel gedrag

Mondiale context: beleid gestuurd door economie, niet door gezondheid

Sociale, culturele en institutionele context

Roken (sociaal en maatschappelijk gedrag)

Nieuwe tabaksproducten

- De elektronische sigaret

/!\ Nuance:

Hulpmiddel om te stoppen met roken ↔ opstap naar roken voor jongeren

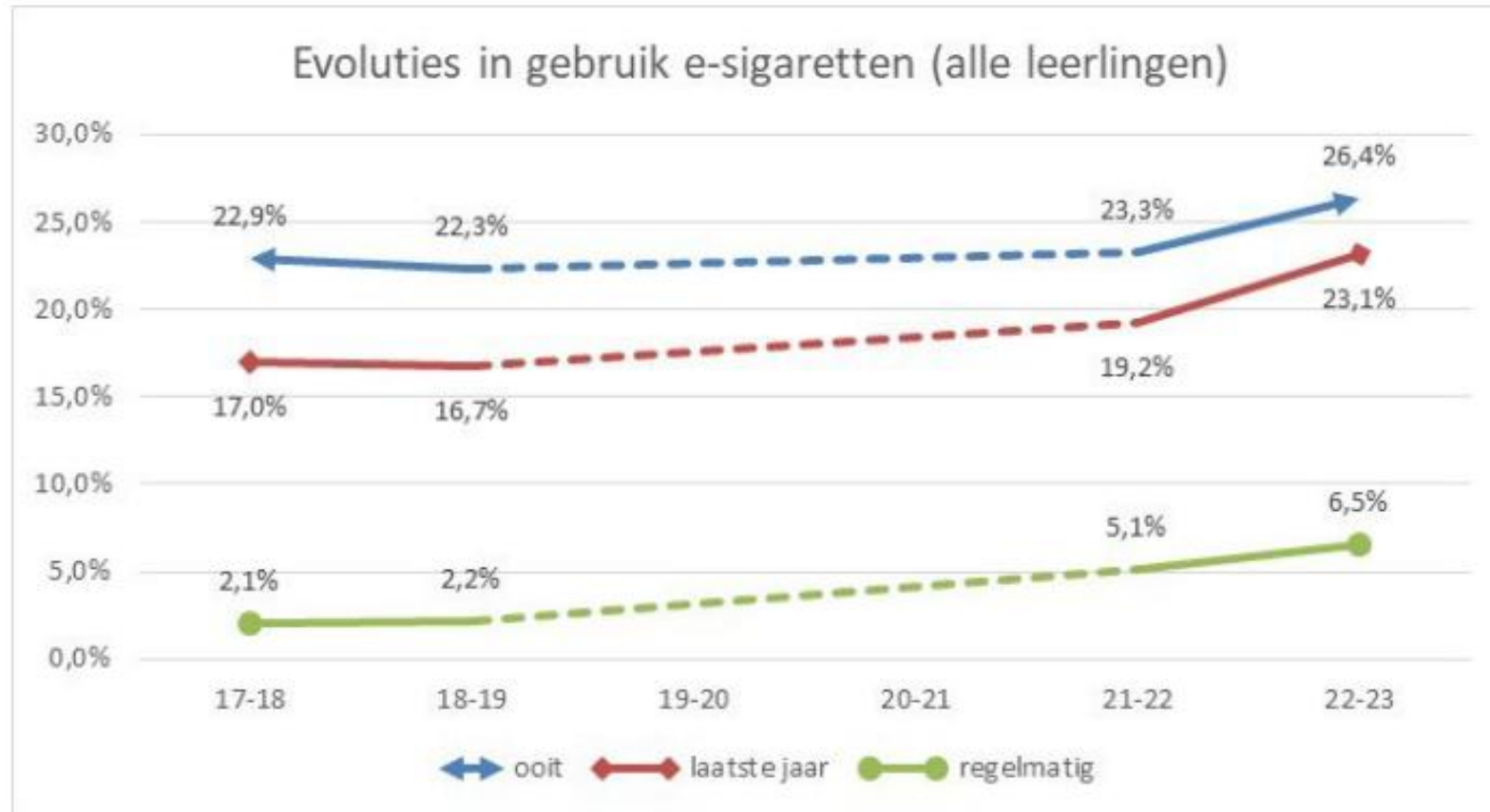
De elektronische sigaret als ontwenningmiddel

- Alleen voor mensen die vroeger rookten
- Alleen als tweede redmiddel, als andere rookstopmethoden niet hebben gewerkt
 - best met steun van een tabakoloog (cognitieve gedragstherapie)
 - en gebruik van nicotinevervangers aanmoedigen
- De hoeveelheid aanwezige nicotine verminderen om te komen tot permanente ontwenning

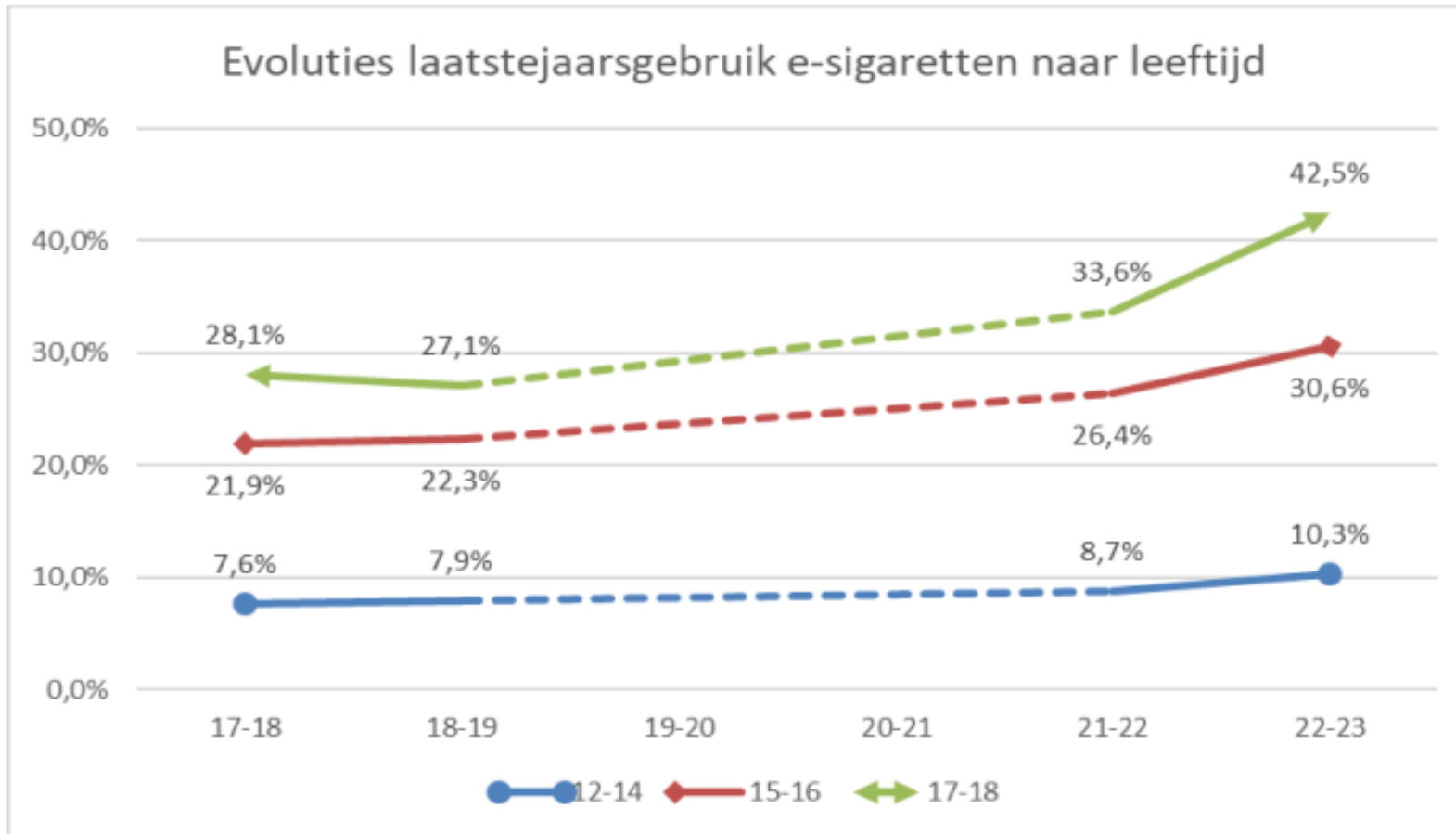
Elektronische sigaretten onder jongeren

Een zeer zorgwekkende trend. In Vlaanderen:

Elektronische sigaretten onder jongeren

Trends onder jongeren

Elektronische sigaretten onder jongeren

- Weinig informatie beschikbaar over de gevolgen van elektronische sigaretten voor de gezondheid!
- Jongeren vaperen soms zonder het nicotinegehalte te kennen.
Risico op hoog gehalte bij online aankoop (of in bepaalde winkels)!
- Wat is de inhalatietoxiciteit van e-liquids (smaken)?
- Negatieve effecten op de ontwikkeling van de hersenen (beloningssysteem)

Nieuwe tabaksproducten

- De elektronische sigaret
 - /!\ Nuance:
 - Hulpmiddel om te stoppen met roken vs. Gateway voor jongeren
- Puffs (elektronische wegwerpsigaretten)
 - Niet te koop in België (vanaf 1 januari 2025)
- Nicotine zakjes
 - Niet te koop in België (sinds 1/10/2024 niet meer in winkelrekken)
- Online verkoop is ook verboden (klassieke producten + nieuwe producten)

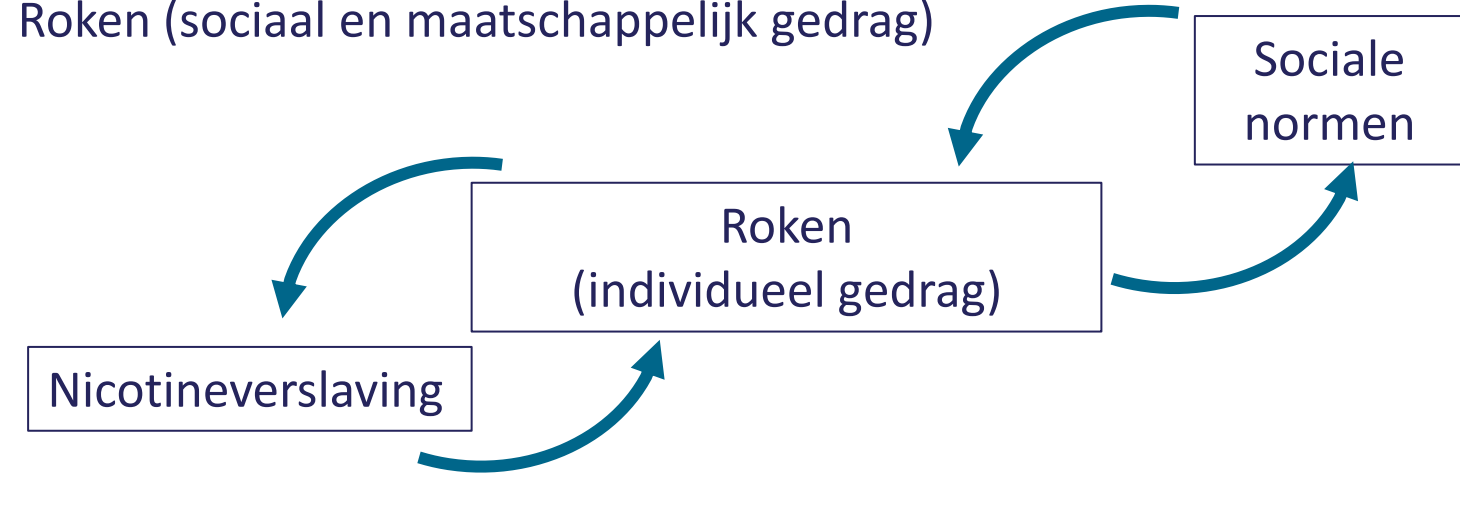
Roken: zoveel meer dan “individueel gedrag”

Mondiale context: beleid gestuurd door economie, niet door gezondheid

Sociale, culturele en institutionele context

Roken (sociaal en maatschappelijk gedrag)

Invloed van de tabaksindustrie

"Tabak en nicotineproducten: ontmaskering van de verleidingstactieken van de tabaksindustrie".

**Werelddag zonder tabak 2025:
Laten we het masker opheffen!**

Strategieën van de tabaksindustrie

- 1) Wetenschappers betalen om twijfel en verwarring te zaaien
- 2) Individuen mobiliseren om politici onder druk te zetten
- 3) Werven van derden voor lobbywerk (cafés, shishabars, koepels winkels, enz.)
- 4) Lobbyisten introduceren op alle besluitvormingsniveaus
- 5) Advocaten inhuren om wetten ongedaan te maken
- 6) Alarmerende rapporten publiceren (bv illegale handel)
- 7) De economische impact van de sector overdrijven
- 8) De geloofwaardigheid en financiering van tegenstanders beschadigen
- 9) Alternatieven voorstellen die goed klinken maar niet effectief zijn
- 10) Vertrouwen op vrije handel, vrijheid van meningsuiting en individuele vrijheid

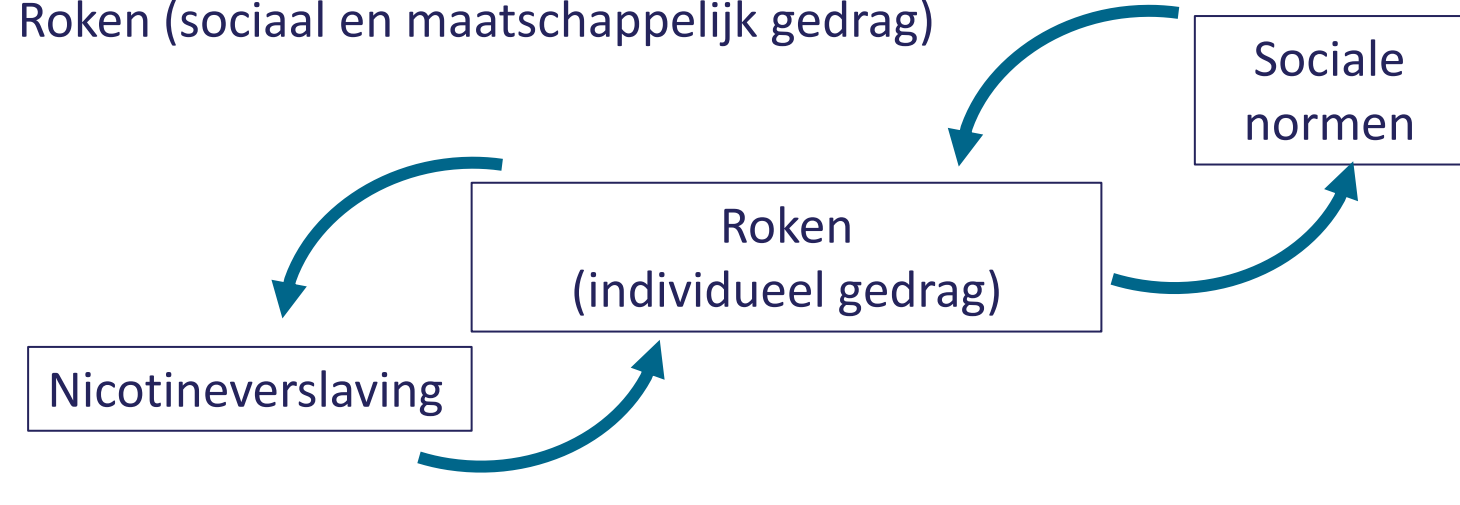
Roken: zoveel meer dan “individueel gedrag”

Mondiale context: beleid gestuurd door economie, niet door gezondheid

Sociale, culturele en institutionele context

Roken (sociaal en maatschappelijk gedrag)

Wat kun jij doen als « professional » in de gezondheidszorg?

Op individuele basis

- Besef « **ik heb een rol te spelen** ». Jij kan mee het verschil maken!
- Volg een training «hoe met mijn patiënten over roken praten »
 - **Als zorgverlener niet bang zijn om het onderwerp aan te snijden!**
- Lees meer over nieuwe tabaksproducten

Collectief

- Uitzoeken hoe de organisatie waar ik werk betrokken kan raken bij de beweging « Generatie Rookvrij »
- Initiëren en ondersteunen van tabakspreventie en rookstopprojecten in de organisatie waar ik werk

Hier zijn enkele initiatieven waaraan je kan deelnemen

www.buddydeal.be

www.tabakologen.be

www.tabakstop.be

www.generatierookvrij.be

Belangrijkste boodschappen

- Roken is geen individueel gedrag
- Preventie en hulp bij stoppen met roken zijn belangrijk
- Steun de beleidsmaatregelen om de consumptie van tabak en nicotine voor recreatief gebruik te de-normaliseren.
- Op jouw niveau: jij kan impact hebben!

Ensemble,
TRANSFORMONS
L'ESPOIR
EN VICTOIRE

Samen,
VAN HOOP
NAAR **OVERWINNING**

